

MERCURIALE PG ANTWERPEN 2019-2020

PROJECT M MULTIDISCIPLINAIR MAATWERK MET SNELHEID

De mercuriale van de Antwerpse Procureur-generaal Vandenbruwaene van 2018 ging uit van een droeve premisse: “Strafuitvoering: het kneusje van de straffeten”. De dertig pagina’s tellende openingsrede liet weinig aan de verbeelding over wat betreft de uitvoering van de opgelegde straffen waarvoor het justitieel apparaat zich dagelijks inspant. Gelukkig zijn de meesten die in deze sector werkzaam zijn, zowel bij politiediensten als binnen justitie, begiftigd met een hardnekkig idealisme. De afsluitende bedenkingen van de openingsrede klonken dan ook niet pessimistisch maar vertolkten een hoopvol voorstel om van “het lelijke eendje een mooie zwaan te maken”.

De vaststelling dat de strafuitvoering niet loopt zoals zou moeten (omwille van tal van redenen: van overbevolking van de gevangenis tot ondercapaciteit bij alle betrokken diensten), noopt niet louter tot hervormingen van die specifieke fase van het bestraffende proces. Het geeft ook stof tot nadenken dat verder dwarrelt dan de uitvoering van straffen alleen. Het openbaar ministerie heeft immers verschillende kaarten in handen gekregen om sanctionerend op te treden wanneer individuen de strafwetten overtreden. Zo zijn de mogelijkheden om strafzaken op een zogenaamde “alternatieve wijze” af te handelen de afgelopen decennia aanzienlijk verruimd. We denken daarbij onder andere aan de (verruimde) minnelijke schikking en de procedure inzake bemiddeling en maatregelen (voordien strafbemiddeling), die werden ingevoerd in 1994 en recent werden uitgebreid en aangepast. Voorts bestaat er ook nog steeds de – tot noch toe niet verwettelijke – praktijk van de pretoriaanse probatie die aan de procureur des Konings toelaat om een gevolg te geven aan strafbare gedragingen zonder ermee naar de rechtbank te hoeven trekken.

Het optimaal inzetten van deze alternatieve afhandelingsmethoden kan op haar manier tegemoetkomen aan de huidige beperkingen van de kreunende strafuitvoering zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen die een bestraffing moet realiseren. In het ontwerp van het nieuwe strafwetboek, dat ook reeds werd aangehaald in de mercuriale van 2018, lezen we als doelstellingen: uiting van maatschappelijke afkeuring van het strafbare gedrag, bevorderen van herstel van het maatschappelijk evenwicht en de door het misdrijf veroorzaakte schade, bevorderen van de rehabilitatie en re-integratie, beschermen van de maatschappij en zoeken naar proportionaliteit tussen misdrijf en straf.¹ De procedure bemiddeling en maatregelen, die gericht is op schadeherstel tussen dader en slachtoffer en de mogelijkheid biedt om de dader een (combinatie van) therapie, vorming of dienstverlening te laten doen, kan elk van deze doelstellingen perfect afvinken.

Het loont dus de moeite om verder te kijken dan de traditionele bestraffingsmethoden en antwoorden te gaan zoeken in domeinen die niet onmiddellijk verband houden met strafuitvoering.² Dit is overigens ook nodig als justitie er nog toe wil doen anno 2020. In tijden van sociale media, online leven en constant in verbinding staan met de wereld, kan snel en efficiënt optreden niet langer een papieren aspiratie blijven, maar moet dit een zichtbaar streven worden. *#justicemustnotonlybedoneitmustalsobeseentobedone*, maar dan letterlijk.

¹ Opmerkelijk: de preventieve werking van het strafrecht behoort niet meer tot de officiële doelstellingen. Hierop gaat het onderdeel over *Law and Economics* dieper in.

² We moeten echter ook niet te naïef-optimistisch zijn – ook voor de B&M zijn er wachttijden. Het zijn immers dezelfde justitie-assistenten die deze organiseren en begeleiden als de justitie-assistenten die belast zijn met de uitvoering van werkstraffen of probatie-straffen – waar er wachtlijsten zijn.

Op sommige vlakken zal dit vereisen dat de justitiële actoren zichzelf heruitvinden: het is geen geheim dat justitie nooit uitblonk in snelheid, noch in efficiëntie.

Het parket Limburg startte in 2017 een initiatief dat de gebruikelijke grenzen van het openbaar ministerie in die zin op opmerkelijke wijze verlegde. In de politiezone Carma, die ongeveer 1/5^e van het grondgebied van het arrondissement Limburg bestrijkt³, startte dat najaar een proefproject met als uitgangspunt de veelvoorkomende lokale criminaliteit – die de gewone burger vaak nog het meest voelbaar raakt – snel en adequaat af te handelen. Dit betekende concreet de dagelijkse aanwezigheid van een parketmagistraat in de gebouwen van de politie, die bovendien in direct (live) contact staat met zowel de onderzoekende politiediensten, de dienst justitiehuisen én met de protagonisten van het strafonderzoek: daders en slachtoffers. Dat deze operatie grenzen verlegde en veel “*out-of-the-box*”-denkwerk vroeg (en nog steeds vraagt), staat buiten kijf.

Het project, dat geïnspireerd is op het Nederlandse model van “ZSM” (Zorgvuldig Snel Maatwerk), werd “Project M” gedoopt, waarbij de M staat voor “Multidisciplinair Maatwerk Met snelheid”. Het parket Limburg beoogt hiermee een grotere impact te hebben op veelvoorkomende criminaliteit door onmiddellijk daadkrachtig en betekenisvol te reageren met oog voor het individu. Deze filosofie vertolkt verschillende wetenschappelijke inzichten die vandaag geen of te weinig doorgang vinden in de traditionele strafprocedure. We denken daarbij aan de theorie van *restorative justice*, *procedural justice*, de “*what works*”-benadering en de rechtseconomische inzichten inzake *certainty of punishment*.

In wat volgt staan we achtereenvolgens stil bij (1) de inspiratiebron voor het Project M, (2) de werkwijze binnen Project M en (3) de manier waarop het project de inzichten van de criminologische, psychologische en rechtseconomische wetenschap integreert.

1. De inspiratie – ZSM Nederland

Het Nederlandse openbaar ministerie rolde in 2012 de ZSM-werkwijze, die een jaar eerder als pilootproject startte in vier arrondissementsparketten, uit over het hele land. Het project, dat toen nog door het leven ging als afkorting voor “Zo Snel Mogelijk”, had tot doel om een meer betekenisvolle en snellere afdoening te realiseren voor (heterdaad-)aanhoudingen bij veelvoorkomende criminaliteit.⁴ Terwijl ZSM in de loop der jaren meer vorm kreeg, evolueerde ook de betekenis van het acroniem naar Zorgvuldig Snel Maatwerk, hetgeen beter aansluit bij de doelstellingen ervan.

De beoogde uitkomst van ZSM is tevredenheid bij alle partijen over de snelle afdoening, compensatie van het slachtoffer en een verlaagd recidiverisico bij de verdachten. Om dit te realiseren is een ketenwerking tot stand gebracht rond de pijlers zorgvuldige, snelle en betekenisvolle interventie.⁵ De ‘vaste waarden’ in het strafproces – het openbaar ministerie en de politie – krijgen op dit ogenblik in

³ De grenzen van het arrondissement Limburg vallen samen met de provinciegrenzen. De provincie Limburg heeft een oppervlakte van 2422 km². Het grondgebied van PZ Carma, dat de gemeenten Genk, As, Zutendaal, Houthalen-Helchteren, Bree, Kinrooi, Bocholt en Oudsbergen (de fusie van het vroegere Opglabbeek en Meeuwen-Gruitrode) omvat, beslaat 516 km². Ook op vlak van aantal inwoners vertegenwoordigd PZ Carma ongeveer 1/5^e van het totaal aantal inwoners in Limburg, met name 175 962 van de 872 923.

⁴ H. KROEZEN, “Optimaliseren van de verhouding tussen (keten-)partners in het raam van de aanpak ZSM”, scriptie ingediend ter behalen van de opleiding “Professionalisering en samenwerking in de veiligheidsketen, lokaal, nationaal en internationaal” aan het BeNeLux-Universitair Centrum, 2017, onuitg., 4.

⁵ H. KROEZEN, “Optimaliseren van de verhouding tussen (keten-)partners in het raam van de aanpak ZSM”, scriptie ingediend ter behalen van de opleiding “Professionalisering en samenwerking in de veiligheidsketen, lokaal, nationaal en internationaal” aan het BeNeLux-Universitair Centrum, 2017, onuitg., 19.

ZSM de permanente ondersteuning van de Reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming, HALT⁶ en Slachtofferhulp Nederland. Elk van deze partners levert *parallel* aan de anderen haar bijdrage, om integraal en snel⁷ na het plegen van het misdrijf tot een definitieve afdoening te komen in plaats van maanden na de feiten nadat elke partner *na* de vorige haar ding heeft kunnen doen.⁸

Naast het grote belang dat ZSM hecht aan de ketenwerking, die tijdbesparend en kwaliteitsverhogend moet werken, staat ook de beeldvorming rond de verdachte centraal. Binnen ZSM stellen de verschillende ketenpartners een persoonsdossier samen op basis waarvan de Officier van Justitie een beslissing kan nemen die perfect aansluit bij de levenssituatie van de verdachte. De reclassering heeft in dit opzicht een voorname taak: zij selecteren de verdachten waarbij gedragsverandering mogelijk is, stellen een strenge diagnose met betrekking tot recidivebeperking en adviseren zodoende het OM. Slachtofferhulp vult dit advies aan door ook bij het slachtoffer na te gaan wat de noden zijn én – en dat is in een strafrechtelijk landschap toch wel uitzonderlijk – wat de wensen zijn naar de strafrechtelijke afhandeling toe. Voor minderjarigen die als misdrijf omschreven feiten plegen, levert de Raad voor de Kinderbescherming adviezen aan.

De ZSM-werkwijze zet de gewone afhandelingsmethode al gauw schaakmat met de verschillende voordelen die zij heeft: de snelheid waarmee de dossiers behandeld geraken, de te verwachten meerwaarde op niveau van *alle* deelnemers in het proces, de toegenomen interactie tussen justitiële actoren en hun externe partners die de kwaliteit van beslissingen verhoogt, om er maar enkele te noemen. Interviews met de ketenpartners vertolken een groot geloof en vertrouwen in dit type afdoening, zodat het veilig is te stellen dat er over het algemeen een breed draagvlak is voor ZSM.⁹ Het gegeven dat Nederland verder blijft investeren in de verfijning van dit type afhandeling – de teksten inzake ZSM 3.0 zijn onder constructie – toont dit eveneens aan.¹⁰ Het mag dan ook niet verwonderen dat deze wijze van afhandeling de aandacht trok van het Limburgse parket, dat niet enkel geografisch nabij is en dus het eerst bereikbare ‘veld’ voor kruisbestuiving, maar dat er ook haar missie van maakt om bij te dragen aan een veilige, leefbare en zorgzame samenleving. Een missie waarbij de ZSM-filosofie naadloos aansluit.

⁶ HALT is een organisatie die zich toelegt op het voorkomen, bestrijden en bestraffen van jeugdcriminaliteit (waarbij onder “jeugd” alle jongeren van 12 tem 23 jaar vallen). Zie <https://www.halt.nl/over-halt/> (laatst geconsulteerd op 1 juli 2019).

⁷ Vaak kan de Officier van Justitie binnen de termijn van in verzekeringstelling (die tot 90u kan duren) de beslissing nemen.

⁸ H. KROEZEN, “Optimaliseren van de verhouding tussen (keten-)partners in het raam van de aanpak ZSM”, scriptie ingediend ter behalen van de opleiding “Professionalisering en samenwerking in de veiligheidsketen, lokaal, nationaal en internationaal” aan het BeNeLux-Universitair Centrum, 2017, onuitg., 5.

⁹ Dit neemt niet weg dat er ook nadelen en werkpunten zijn. Zo blijkt ZSM ook een slokop te zijn wat capaciteit betreft. Verder staat het evenwicht tussen de ketenpartners nog niet altijd op punt waardoor een te snelle afhandeling de relevante tussenkomst van de hulpverlenende partners verhindert. Een andere belangrijke bedenking is dat ZSM een dusdanig prominente rol inneemt binnen de gehele strafrechtsketen dat de zaken die niet in deze werkwijze passen, onvoldoende aandacht krijgen (H. KROEZEN, “Optimaliseren van de verhouding tussen (keten-)partners in het raam van de aanpak ZSM”, scriptie ingediend ter behalen van de opleiding “Professionalisering en samenwerking in de veiligheidsketen, lokaal, nationaal en internationaal” aan het BeNeLux-Universitair Centrum, 2017, onuitg., 18).

¹⁰ H. KROEZEN, “Optimaliseren van de verhouding tussen (keten-)partners in het raam van de aanpak ZSM”, scriptie ingediend ter behalen van de opleiding “Professionalisering en samenwerking in de veiligheidsketen, lokaal, nationaal en internationaal” aan het BeNeLux-Universitair Centrum, 2017, onuitg., 18.

2. Multidisciplinair Maatwerk Met snelheid: de werkwijze en filosofie

De betekenis van de letter ‘M’ in Project M verduidelijkten we eerder al. De drie ‘M’s’ staan voor drie kernwaarden van het project, die ook de concrete werkwijze van het M-kabinet bepalen. We zullen starten met de bespreking van de laatste M – ‘Met snelheid’. Niet om dwars te doen, maar wel omdat de snelheid al van in het begin van de procedure essentieel is.

Met snelheid

De inzet van Project M is dat er, zowel voor de verdachte als voor het slachtoffer en de samenleving, een snellere reactie komt op strafbare feiten. Om zinnig op te treden is het immers noodzakelijk om binnen een redelijke termijn na de feiten op te treden.

In de gewone afhandeling duurt het vaak weken tot maanden voordat de parketten kennis krijgen van strafbare feiten. Dit heeft te maken met de afhandeling van processen-verbaal bij de politiediensten, de transfer van de dossiers naar de parketten, de administratieve verwerking op de parketten zelf en uiteraard de werklast op alle genoemde niveaus, die door besparingen steeds zwaarder lijkt te wegen. Deze trage verwerkingsstroom geldt niet alleen voor grote, complexe dossiers maar ook – en misschien zelfs meer¹¹ – voor kleine en middenmoot criminaliteit. Tegelijk is het net voor die veelvoorkomende feiten van extra belang dat er snel een halt aan toegeroepen wordt om te voorkomen dat de lokale daders (die het vaak eerder moeten hebben van opportuniteiten) overschakelen naar zwaardere feiten en zelfs georganiseerde misdaad (bijvoorbeeld omdat zij zich straffeloos wanen).

Het M-team bij de politie controleert dagelijks de interventiefiches om zo onmiddellijk die feiten op te pikken die geschikt zijn voor een snelle afhandeling. De feiten die in aanmerking komen zijn alle zaken die behoren tot de veelvoorkomende lokale criminaliteit waarbij er een geïdentificeerde dader is of waarbij beperkt onderzoek de dader kan ontmaskeren. Criminaliteitsfenomenen die in aanmerking komen voor deze afhandelingsmethode zijn onder meer vernielingen, (zware) vechtpartijen, diefstallen, problematisch druggebruik, verkeersagressie en ernstige belaging, maar ook lokale dealers en hardleerse veelplegers. Vervolgens kijkt het M-team na welke onderzoekshandelingen nog vereist zijn, zoals bijvoorbeeld het horen van getuigen, het verzamelen en analyseren van camerabeelden, het opvragen van schadebestekken en zo meer. De onderzoekers streven ernaar deze opdrachten binnen de maand uit te voeren, zodat het verhoor van de verdachte – dat steeds het sluitstuk vormt van de M-procedure – uiterlijk een maand na de feiten kan plaatsvinden. Indien de verdachte reeds van in het begin gekend en gearresteerd is, vraagt het onderzoek nog grotere spoed. Achtenveertig uur na de eerste vrijheidsberoving moet de politie de verdachte immers terug in vrijheid stellen, zodat het verhoor voor het einde van die termijn moet plaatsvinden. Al het noodzakelijke onderzoek dient dan binnen die achtenveertig uur te gebeuren.

Na het verhoor van de verdachte neemt de aanwezige M-magistraat een eindbeslissing in het dossier. De mogelijkheden gaan van een waarschuwing via pretoriaanse probatie voor de lichtste feiten over strafbemiddeling, minnelijke schikking en snelrecht tot voorleiding bij de onderzoeksrechter met het

¹¹ Binnen de afhandeling van dossiers in APO (Autonoom Politieel Onderzoek), heeft de politie 3 maanden de tijd om een dossier af te werken. Het APO-onderzoek is in het leven geroepen om – de naam zegt het zelf – de politie meer autonoom onderzoek te laten doen en zodoende een meer afgewerkt dossier op het bureau van de parketmagistraat te laten belanden. Als dit APO-onderzoek goed loopt en alle noodzakelijke onderzoekshandelingen gesteld zijn binnen de vooropgestelde termijn van 3 maanden, is er uiteraard efficiëntiewinst. Het dossier moet immers niet eindeloos op-en-neer pendelen tussen politie en magistraat om allerhande opdrachten uitgevoerd te zien. De vaststelling is echter dat dossiers nog te vaak onvolledig op het parket aankomen en toch 3 maanden achtergebleven zijn of dat zij veel langer dan 3 maanden bij de politie blijven.

oog op het verkrijgen van een aanhoudingsmandaat voor de zwaarste dossiers. Sommige dossiers zullen op die manier binnen de 24 à 48 uur volledig afgehandeld zijn, andere binnen de maand. Dat is althans het streven. Uit de eerste cijfers blijkt alleszins dat de doorlooptijden van de dossiers al aanzienlijk ingekort zijn: van 160 dagen en meer naar minder dan 40 dagen¹².

De M-magistraat brengt zijn/haar beslissing onmiddellijk ter kennis aan de verdachte – al dan niet bij monde van de politie. De sanctie volgt hierdoor zeer snel op het ongewenste gedrag en alleszins onmiddellijk na het verhoor. Bij afhandelingsmethodes waarvan onmiddellijk een sanctionerend effect uitgaat, zoals de minnelijke schikking en de rechtstreekse dagvaarding, zorgt deze snelle afhandeling voor het vereiste lik-op-stuk. Bij meer herstel- en re-integratie gerichte afhandeling, zoals pretoriaanse probatie en bemiddeling en maatregelen geldt eerder de gedachte het ijzer te smeden wanneer het heet is.

Maar ‘met snelheid’ draait niet enkel om het verkorten van doorlooptijden en het opkrikken van het causaal verband tussen strafbaar gedrag en bestraffing. Het principe moet eveneens haar effect ressorteren op vlak van de slachtofferbejegening. Eén van de aspecten waar veel aandacht naar uitgaat tijdens het aan het verhoor voorafgaande onderzoek, is de begroting van de schade van het slachtoffer. De politie contacteert de slachtoffers kort na de feiten om te vragen of zij schade leden, voor welke schade zij een vergoeding wensen en of zij de bewijsstukken hiervan kunnen bijbrengen. Deze werkwijze schept voor de berouwvolle dader de mogelijkheid om zijn bereidwilligheid te tonen door direct tot vergoeding over te gaan op het ogenblik van het afsluitende verhoor. Hierdoor kan de politie reeds in een groot aantal dossiers¹³ een schaderegeling bewerkstelligen. De M-magistraat ziet er verder op toe dat de politie of de administratieve diensten van het parket het slachtoffer ook onverwijld op de hoogte brengen van andere beslissingen die een impact op hem hebben. Vooral in zaken van ernstige belaging of escalerende burentwisten waarin de M-magistraat een contactverbod oplegt, is hiervoor bijzondere aandacht. Als het slachtoffer immers niet weet dat zijn of haar belager een dergelijk verbod kreeg, kan het dit ook niet laten afdwingen.¹⁴

De bedoeling is dat alle partijen binnen een voor justitie buitengewoon korte tijdsperiode weten waar ze aan toe zijn. Dit reflecteert positief op de samenleving: de snelle reactie is zichtbaar en voelbaar op het ogenblik dat de feiten nog leven bij de samenleving.

Multidisciplinair

Een ander kernpunt van de nieuwe werkwijze, is het multidisciplinair karakter. Zo staan niet alleen de M-magistraat en de politie rechtstreeks met elkaar in verbinding, ook de dienst Justitiehuisen heeft voor Project M haar afvaardiging in het politiekantoor. Doordat alle betrokken instanties onder hetzelfde dak werken, zijn de barrières voor onderling overleg tot een minimum herleid. Als een nieuwe zaak zich aandient, kan het M-team politionele en justitiële informatie meteen samenleggen met informatie vanuit de hulpverlening. De justitie-assistenten kennen bepaalde verdachten al langer en hebben waardevolle informatie over hun begeleidingstraject. Zij zijn eveneens beter geplaatst om

¹² De meest recente cijfers (april-juni 2019) voor Project M-PZ CARMA geven een gemiddelde doorlooptijd van 34 dagen. De eerste cijfers (oktober 2018-maart 2019) voor Project M LRH geven een gemiddelde van 38 dagen. De cijfers voor april-juni 2019 worden nog verwacht.

¹³ Uit de eerste cijfers blijkt dat 40% van alle M-dossiers in aanmerking komt voor schaderegeling. De uitwerking van de schaderegeling gebeurt zowel door de politie (loutere schaderegeling) als door de parketmagistraat via pretoriaanse probatie of via het aanbod van dader-slachtofferbemiddeling (opgevolgd door Moderator in Vlaanderen) en door de justitie-assistenten in het kader van de Bemiddeling en Maatregelen.

¹⁴ De politie zorgt ook voor een seining van deze voorwaarden, zodat zij zelf ook in staat zijn om hier controle op uit te oefenen.

– steeds met toestemming van de cliënt – informatie op te vragen bij hulpverlenende instanties (psychologen, psychiaters, huisartsen, ...). Op die manier zal de beslissing van de M-magistraat veel beter onderbouwd zijn waardoor ook de slaagkansen van de gekozen procedure (minnelijke schikking, pretoriaanse probatie, bemiddeling en maatregelen, dagvaarding in snelrecht, ...) toenemen.

Zo herinner ik mij bijvoorbeeld een dossier waarin een mentaal zeer beperkte jongeman van om en bij de dertig onder invloed van verdovende middelen en alcohol in de bus een mes had getoond aan enkele tieners terwijl hij dreigende taal mompelde. Tijdens de huiszoeking in zijn appartement werd een niet onaanzienlijk wapenarsenaal teruggevonden van allerhande messen en machetes over boksbeugels en pepperspray tot een zelfgemaakte knots. Politieel was hij amper gekend, maar het was wel duidelijk dat hij optrok met de verkeerde vrienden. Politieonderzoek wees ook uit dat hij zeer sterk ondersteund werd door zijn ouders, zodat hij o.a. zelfstandig kon wonen. De vader was aanwezig op het politiebureau tijdens het verhoor. Justitieel bleek hij gekend te zijn voor druggebruik, maar verder weinig spectaculairs. Op hulpverlenend vlak werd na een open gesprek met de vader duidelijk dat hij al zeer vaak opgenomen was in allerhande instellingen maar dat dit telkens een zeer moeilijk verloop kende – of hij gewoon geweigerd werd – door zijn zwakke intellectuele capaciteiten. Na grondig overleg met de justitie-assistent bood de M-magistraat hem – overigens met bijstand van een advocaat – een procedure bemiddeling en maatregelen aan. Hierin werd opgenomen dat hij de slachtoffers zou vergoeden voor zover zij schade geleden hadden, dat hij afstand deed van alle aangetroffen wapens en verdovende middelen en dat hij zich residentieel zou laten begeleiden bij een instelling die bereid werd gevonden om hem op te nemen. Door het multidisciplinair overleg vond de M-magistraat nog mogelijkheden die in een gewone bureausituatie wellicht onbelicht bleven.

Maatwerk

Op deze multidisciplinaire aanpak sluit de kernwaarde van het maatwerk naadloos aan. Wat Project M absoluut *niet* wil zijn (of worden) is een bandwerkmachine, waar een gelijkaardig probleem steeds een identieke oplossing krijgt. Hoewel bandwerk piekt qua snelheid, zou het in deze context accuraatheid missen. Het probleem (het strafbaar feit) kan immers wel gelijk zijn, de oorzaak van het probleem (de dader en diens specifieke levenssituatie) is dat zelden. Een identieke oplossing voor het gelijkaardige probleem zou dus nooit aan alle diverse oorzaken tegemoetkomen of, met andere woorden, voor alle daders de beste oplossing zijn, wel in tegendeel. Bij een halfslachtige oplossing is niemand gebaat: de recidiveratio zal niet voelbaar dalen, noch het rechtsherstel of de beveiliging van de samenleving verhogen.

Heel de M-werking besteedt daarom bijzondere aandacht aan de eigenheid van de betrokken individuen. Vooral de specifieke levenssituatie van de verdachte wordt in kaart gebracht, met name tijdens het afsluitend verhoor. Naast de vragen die verband houden met de feiten, is er steeds een deel van het verhoor dat ingaat op de levensomstandigheden van de betrokken dader: hoe is de financiële situatie, de arbeids- en gezinssituatie, is er een verslavingsproblematiek, is er een sociaal vangnet, Op die manier kan iedereen zich een beter beeld vormen van de mogelijke oorzaken die verklaren waarom iemand het criminele pad bewandelt. Pas door in te werken op die criminogene oorzaken, kan het tot dan toe zo logische gevolg (strafbare feiten plegen) vermeden worden voor de toekomst.

Maatwerk is dus een *must* voor efficiëntie.

3. De ondersteunende wetenschap – criminologie, psychologie en rechtseconomie

Het is opmerkelijk – én bemoedigend – om vast te stellen dat Project M een aantal zeer relevante inzichten van de zusterwetenschappen van het strafrecht – criminologie, psychologie en rechtseconomie – belichaamt. Daar waar nieuwe inzichten in de traditionele strafrechtsketen vaak als ‘koterijen’ aan de gebruikelijke procedure geplakt werden, zitten de inzichten van *procedural justice*, *restorative justice*, *what works* en *law & economics* volledig ingebed in de methodiek van Project M. De “nieuwe” werkwijze is dus niet enkel gevoelsmatig een verbetering, maar vindt ook een degelijke ondersteuning in wetenschappelijk onderzoek.

Procedural Justice

Wie er de online reacties op de krantenkoppen in verband met justitie op nagaat, zal het niet kunnen ontkennen: de uitlatingen van de Belgische burger over justitie klinken regelmatig negatief.¹⁵ De burger lijkt dus niet erg tevreden over de werking van justitie.¹⁶ Uit de justitiebarometer van 2014 blijkt dat 61% van de bevroegde personen vertrouwen heeft in justitie. Dit is een stijging van 20% sedert de eerste bevraging in 2002 – toen had slechts 41% vertrouwen – maar het is nog steeds maar ‘net geslaagd’. Het aantal respondenten dat aangeeft tevreden te zijn met de werking van justitie is slechts 57%. Dat het beter kan, bewijzen de thema’s politie en onderwijs met vertrouwenscores van respectievelijk 81 en 91 procent. Vooral het gebrek aan informatie over de werking van justitie, de onbegrijpelijke juridische taal en de lange duur van procedures blijken een doorn in het oog van de burgers.¹⁷ Een andere pijnlijke conclusie uit de justitiebarometer van 2014 is dat slechts 48% van de respondenten vindt dat rechters alle burgers gelijk behandelen en een maar iets groter aantal, 59%, vindt dat de rechters recht spreken in alle onafhankelijkheid!¹⁸ De perceptie van de gelijke behandeling door parketmagistraten ziet er net iets beter uit: 61% van de respondenten is de mening toegedaan dat parketmagistraten de partijen gelijk behandelen.¹⁹ Niettemin komt justitie pover uit de test.

Criminologisch onderzoek toont aan dat *procedural justice*, ‘procedurele rechtvaardigheid’ in het Nederlands, een belangrijke bijdrage levert aan het vertrouwen dat burgers hebben in de justitiële

¹⁵ Zie bijvoorbeeld de commentaren onder de online publicatie van B. VANDAEL, “Hardnekkige verkeersovertreder krijgt 18 maanden cel na 23ste (!) levenslange rijverbod”, Het Laatste Nieuws, 5 juli 2019.

¹⁶ Dit kan uiteraard ook te maken hebben met de manier waarop persberichtgeving gebeurt en/of wordt gepercipieerd. Het is mogelijk dat de pers vooral missers van justitie in de verf zet en de ‘slachtoffers van justitie’ aan het woord laat, en op die manier een vertekend beeld geeft van de werkelijke ervaringen met justitie. Dit kan bovendien het perverse effect hebben dat burgers die eerder geen slecht beeld van justitie hadden, ontevreden worden doordat zij voornamelijk negatieve berichten lezen.

¹⁷ 60% van de respondenten vindt dat justitie onvoldoende informatie deelt, 61% vindt de juridische taal onvoldoende duidelijk en maar liefst 92% vindt dat de behandeling van een rechtszaak te lang duurt. Vierde justitiebarometer 2014, uitgevoerd in opdracht van de Hoge Raad voor Justitie door Phonocom, http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/justitiebarometer_2014.pdf (laatst geconsulteerd op 26/6/2019).

¹⁸ Hierbij moeten we weliswaar de kanttekening maken dat respectievelijk 8% en 9% van de respondenten antwoordden geen mening te hebben over de gelijke behandeling en de onafhankelijkheid. Vierde justitiebarometer 2014, uitgevoerd in opdracht van de Hoge Raad voor Justitie door Phonocom, http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/justitiebarometer_2014.pdf (laatst geconsulteerd op 26/6/2019).

¹⁹ Het percentage van respondenten zonder mening is nagenoeg gelijk aan dezelfde vraag met betrekking tot de zetelende magistraten, namelijk 9%. Vierde justitiebarometer 2014, uitgevoerd in opdracht van de Hoge Raad voor Justitie door Phonocom, http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/justitiebarometer_2014.pdf (laatst geconsulteerd op 26/6/2019).

partners. Zeer bondig het uitgangspunt: mensen die zich rechtvaardig behandeld voelen in een (straf)procedure, hebben meer vertrouwen in justitie. Vier hoofdfactoren dragen hieraan bij: betrouwbaarheid, respectvolle behandeling, neutraliteit en een stem krijgen in de procedure.²⁰

Uit onderzoek van V. DE MESMAECKER dat zich onder meer toespitst op *procedural justice* tijdens het vooronderzoek, blijkt dat daders en slachtoffers tijdens die fase vooral veel belang hechten aan de positie die zij toebedeeld krijgen²¹, neutraliteit en de kwaliteit van het werk.²² Als zij de indruk hebben dat politie en justitie op een neutrale manier werken en hen een correcte, evenwaardige positie geven, zullen daders en slachtoffers de fase van het vooronderzoek als rechtvaardiger ervaren. De perceptie van de kwaliteit van het werk straalt hierbij indirect af op hoe beide andere factoren ervaren worden.²³ Concrete elementen die de respondenten aanhalen als bevorderend voor het gevoel van rechtvaardigheid zijn o.a. het zich waardig behandeld voelen, het gevoel dat hun verhaal serieus wordt genomen, de taal waar justitie hen aanschrijft, de beslissing van de procureur om tot vervolging over te gaan, aandacht voor hun noden zoals informatie en bereikbaarheid van politie en justitie.

Project M heeft nu precies de bedoeling om het vertrouwen in en de tevredenheid over justitie op te krikken.²⁴ Dit is niet enkel een nobel streven: door de nabijheid en de betrokkenheid van de partners in Project M blijkt het ook effectief op meerdere vlakken tegemoet te komen aan factoren die bijdragen aan het gevoel van procedurele rechtvaardigheid. Politiediensten pikken nieuwe dossiers meteen ten volle op zodat slachtoffers zich gehoord voelen in plaats van te denken “hier gebeurt toch niets mee”. De parketmagistraat kan zich rechtstreeks tot de betrokkenen richten hetgeen brieven in een voor verdachte of slachtoffer onbegrijpelijke taal overbodig maakt en meteen duidelijkheid geeft over de beslissing van het parket. De informatiedoorstroming wordt via Project M dus ook transparanter. De eerste signalen zijn dat het intensiever en rechtstreekser contact met de betrokkenen – bijvoorbeeld de politie die actief tot schadeherstel probeert te komen kort na de feiten – hen eveneens het gevoel geeft dat zij een meer actieve rol spelen in de procedure én dat dit de perceptie van bereikbaarheid van deze diensten ook vergroot. Het maatwerk waarnaar het M-team steeds streeft, zorgt ervoor dat er aandacht kan gaan naar bekommernissen over de impact die een criminele procedure kan hebben op de reputatie van de betrokkenen.²⁵

De methodiek die Project M hanteert kan ook een positieve weerslag hebben op de gepercipieerde neutraliteit en kwaliteit van het werk van politie en justitie. Uit de studie van V. DE MESMAECKER blijkt onder meer dat daders en slachtoffers zich rechtvaardiger behandeld voelen als zij ervaren dat politie en parket openstaan voor ieders rol zonder voorafgaande vooringenomenheid en wanneer er informatie vergaard wordt over het slachtoffer en over de specifieke situatie van de verdachte. Hoger kwam al aan bod dat deze elementen centraal staan in de M-werking.

²⁰ A. CORBO CREHAN en J. GOODMAN-DELAHUNTY, “Procedural Justice and Complaints about Police”, *Salus Journal* 2019, 58.

²¹ In de *procedural justice* literatuur benoemt men dit met de term “standing”.

²² V. DE MESMAECKER, *Perceptions of justice and fairness in criminal proceedings and restorative encounters: extending theories of procedural justice*, proefschrift ingediend met het oog op het verkrijgen van de graad van doctor in de criminologische wetenschappen, onuitg.

²³ V. DE MESMAECKER, *Perceptions of justice and fairness in criminal proceedings and restorative encounters: extending theories of procedural justice*, proefschrift ingediend met het oog op het verkrijgen van de graad van doctor in de criminologische wetenschappen, onuitg., 406-407.

²⁴ Zie bijvoorbeeld de uitspraken van de Limburgse procureur des Konings Guido VERMEIREN in de weekendeditie van de krant *Het Belang van Limburg* van 14 en 15 januari 2018 (N. VANDEBROEK, “Project M geeft burger weer vertrouwen in Justitie”, *Het Belang van Limburg*, 14 en 15 januari 2018, p. 4-5.).

²⁵ Dit is eveneens een element dat de geïnterviewde personen aanhalen als antwoord op vragen over de gepercipieerde rechtvaardigheid van de procedure.

Verder heeft *procedural justice*, naast een impact op het zelfbeeld van mensen en op de uitkomst van de procedure, een effect op het welzijn van mensen. Slachtoffers zijn beter in staat om om te gaan met hun ervaring en zij voelen zich veiliger wanneer zij informatie krijgen over de voortgang van de zaak en over wat het lot is van de verdachte. Project M garandeert deze terugkoppeling.

Het belang van procedurele rechtvaardigheid ligt niet enkel in het zich correct behandeld voelen en het *boosten* van het vertrouwen in justitie. Als er voldoende procedurele rechtvaardigheid is, aanvaarden de partijen de legitimiteit van de autoriteiten gemakkelijker en zodoende ook de uitkomst van de procedure.²⁶ Door als parket aanwezig te zijn in de zone en aanspreekbaar te zijn voor de burgers, vergroot de transparantie en kan de tevredenheid van de burger over het verloop van het strafonderzoek stilaan weer boven het vriespunt uitkomen.

Restorative Justice

Restorative justice gaat uit van de idee dat zowel dader als slachtoffer normale, redelijke en verantwoordelijke personen zijn en dat zij, in de juiste omstandigheden, bereid zijn om samen een oplossing te vinden die aanvaardbaar is voor alle partijen. Zij blijken in staat niet enkel hun eigen belangen te verzoenen maar daarbij ook rekening te houden met de belangen van de bredere samenleving en de publieke veiligheid.²⁷ Dit uitgangspunt ondersteunt de overtuiging dat een strafrechtssysteem niet per definitie de voorkeur moet geven aan een bestraffend optreden om op een efficiënte manier om te gaan met crimineel gedrag.^{28, 29} Uit de Justitiebarometer van 2014 kunnen we afleiden dat de Belgische burger eveneens openstaat voor bemiddeling. Maar liefst 81% van de respondenten gaf aan deze afhandelingsmethode een goede zaak te vinden. In Project M neemt de bemiddeling een erg centrale rol in. In het merendeel van de dossiers komt er op een gegeven ogenblik een vorm van bemiddeling aan te pas, meestal in het kader van een schaderegeling. Deze schaderegeling kan vorm krijgen binnen de procedure Bemiddeling en Maatregelen, die zo frequent mogelijk wordt ingezet, maar kan evenzeer gewoon op politie- en/of parketniveau gebeuren zo er geen andere maatregelen noodzakelijk zijn (bv via pretoriaanse probatie). Uit het onderzoek van V. DE MESMAECKER (dat we ook al bij *procedural justice* aanhaalden) blijkt dat betrokkenen bij een strafprocedure een tevredener gevoel overhouden aan de procedure als zij ook betrokken werden bij een bemiddelingsprocedure.³⁰ Onderzoek van K. LAUWAERT en I. AERTSEN heeft bovendien uitgewezen dat bemiddeling ook een bescheiden maar toch significante rol speelt in het proces om zich te onthouden van criminaliteit.³¹ Dit type bevindingen geeft de aanzet om te gaan nadenken over het

²⁶ A. CORBO CREHAN en J. GOODMAN-DELAHUNTY, "Procedural Justice and Complaints about Police", *Salus Journal* 2019, 58.

²⁷ Dit uitgangspunt lijkt naïef, maar blijkt toch wel afdoende empirisch bewezen te zijn. Zie: L. WALGRAEVE, I. AERTSEN e.a., "Why restorative justice matters for criminology", *Restorative Justice: an international journal* 2013, 161.

²⁸ L. WALGRAEVE, I. AERTSEN e.a., "Why restorative justice matters for criminology", *Restorative Justice: an international journal* 2013, 160.

²⁹ Een overdreven punitieve instelling zou zelfs eerder bijdragen aan de problemen die het beoogt op te lossen, terwijl er wetenschappelijk evidentie is dat er andere en betere antwoorden bestaan op criminaliteit – waaronder herstelgerichte justitie. Zie: L. WALGRAEVE, I. AERTSEN e.a., "Why restorative justice matters for criminology", *Restorative Justice: an international journal* 2013, 160.

³⁰ V. DE MESMAECKER, *Perceptions of justice and fairness in criminal proceedings and restorative encounters: extending theories of procedural justice*, proefschrift ingediend met het oog op het verkrijgen van de graad van doctor in de criminologische wetenschappen, onuitg.

³¹ De herstelbemiddeling zou voornamelijk processen van onthouding die al bestonden bij de betrokken partij, bekrachtigen. Het bemiddelingsproces helpt mensen omdat het hen toelaat om emoties zoals schaamte,

opstarten van bemiddeling in élk dossier dat zich aandient in kader van Project M. Een dergelijke meer systematische aanpak sluit ook aan bij de overweging van I. AERTSEN en anderen dat om *restorative justice* initiatieven goed te laten werken het belangrijk is om een overkoepelende instantie te hebben die sturend kan werken.³² Uit het onderzoek van DE MESMAECKER blijkt trouwens dat wanneer betrokkenen negatieve ervaringen signaleren met bemiddeling, dit voornamelijk te maken heeft met het feit dat de uitkomst van de bemiddeling niet gehonoreerd werd.³³ Dit stemt opnieuw tot nadenken: in bepaalde zaken, bijvoorbeeld zaken die voornamelijk een impact hebben op de betrokken partijen en slechts een beperkte maatschappelijke weerslag veroorzaken, kan een evenwichtig tot stand gebrachte bemiddelingsovereenkomst tussen partijen misschien een volwaardig alternatief zijn voor een strafrechtelijke afdoening van het dossier.

What works

De “*What Works*”-beweging bestudeert welke strafrechtelijke interventies meer of minder effectief zijn. Psychologisch en pedagogisch onderzoek naar bestraffen in het algemeen wijst uit dat een straf aan een aantal kenmerken moet voldoen om het gedrag van de bestrafte te beïnvloeden. Deze kenmerken zijn onvermijdelijkheid, onmiddellijkheid, proportionaliteit, gevarieerdheid en begrijpelijkheid. Begrijpelijkheid houdt in dat de straf rechtvaardig moet zijn, maar ook dat de soort straf een relatie legt met het ongewenste gedrag.³⁴ “*What works*” distilleert uit deze algemene kenmerken een aantal basisprincipes die van belang zijn bij het bestraffen van delinquentie en het terugdringen van recidive. In de context van Project M zijn vooral het risicobeginsel, het behoeftenbeginsel, het responsiviteitsbeginsel, het beginsel van behandelmodaliteit en het beginsel “in de samenleving” relevant.³⁵ Deze beginselen houden in dat een interventie vooral van belang is bij personen die een hoog recidiverisico vertonen, dat de interventie moet inspelen op de behoeften van de verdachte die hem aanzetten tot het plegen van misdrijven (bv. precaire financiële toestand, geen sociaal vangnet, verslavingsproblematiek, ...), dat de interventie aangepast moet zijn aan de capaciteiten van de betrokkene (bv. iemand die niet kan lezen niet schriftelijk benaderen), dat alle facetten van de persoon zijn leven betrokken worden (bv. het sociaal netwerk: criminogene relatie zoveel mogelijk proberen afstoten en prosociale relaties aanhalen) en dat de persoon zo weinig mogelijk uit de samenleving wordt gehaald. Kortom: interventies moeten zeer nauw aansluiten bij de persoon van de verdachten en diens concrete levenssituatie.

Hoewel in de traditionele afhandeling van dossiers er theoretisch niets in de weg staat om rekening te houden met de specifieke situatie van de verdachte, is er doorgaans ook geen extra aandacht voor. Daardoor is de specifieke situatie van de verdachte niet altijd gekend en is het niet evident of zelfs

schuldgevoel en verlegenheid te verwerken, om de zaak te kunnen afsluiten of om de deelnemer zijn pro-sociaal zelfbeeld te bevestigen. Soms is het simpelweg een hulp omdat het ervoor zorgt dat een zaak niet naar de rechtbank moet gaan. Zie: K. LAUWAERT en I. AERTSEN, “With a little help from a friend: desistance through victim-offender mediation in Belgium”, *Restorative Justice: an International Journal* 2017, 363-364.

³² I. AERTSEN, I. VANFRAECHEM e.a., “It takes two to tango: practitioners and researchers on the floor of restorative justice”, *Restorative Justice: an international journal* 2013, 305.

³³ V. DE MESMAECKER, *Perceptions of justice and fairness in criminal proceedings and restorative encounters: extending theories of procedural justice*, proefschrift ingediend met het oog op het verkrijgen van de graad van doctor in de criminologische wetenschappen, onuitg..

³⁴ P.H. VAN DER LAAN, A. SLOTBOOM e.a., “Wat werkt? Bijdragen aan het terugdringen van recidive”, in VAN KOPPEN e.a., *Reizen met mijn rechter*, Wolters Kluwer Nederland, 2010, 991-993.

³⁵ P.H. VAN DER LAAN, A. SLOTBOOM e.a., “Wat werkt? Bijdragen aan het terugdringen van recidive”, in VAN KOPPEN e.a., *Reizen met mijn rechter*, Wolters Kluwer Nederland, 2010, 993-997. De overige principes zijn: programma-integriteit en professionaliteit. Deze beginselen richten zich echter eerder op de uitvoerders van de interventies dan op de personen die ze ondergaan.

niet mogelijk om maatwerk te leveren. Zoals we hierboven al eens uit de doeken deden, is de werkwijze van Project M specifiek uitgetekend om maatwerk te garanderen. Dat deze inspanningen hun vruchten (zullen) afwerpen, tonen onderzoeksresultaten uit de “*What Works*”-beweging duidelijk aan.

Uit een recente Nederlandse³⁶ studie waarbij onderzoekers een meta-analyse³⁷ uitvoerden van alle bestaande vergelijkende effectstudies op Nederlands taalgebied van de afgelopen 45 jaar, blijkt dat maatregelen die inspelen op de resocialisatie van de dader – bijvoorbeeld interventies die streven naar behandeling en/of begeleiding – in de loop der jaren betere resultaten te zien hebben gegeven dan sancties gericht op afschrikking.³⁸ Deze Nederlandse bevinding ligt volledig in de lijn van bestaand internationaal onderzoek in het kader van de “*What Works*”-beweging. Ook niet-repressieve ingrepen blijken dus een waarneembaar positief effect te hebben op het terugdringen van recidive.³⁹ Dit is uiteraard een belangrijke stimulans om Project M in voege te houden én het in de toekomst ook uit te breiden naar andere materies (zie hieronder).

Onvermijdelijkheid en onmiddellijkheid van bestraffing

Dankzij Project M kan het parket met méér dossiers iets doen en ook sneller, waardoor rechtseconomisch maar ook rechtspsychologisch de verwachting is dat er een groter afschrikwekkend effect zal uitgaan van de strafrechtsregels.

Een sanctie die pas maanden – soms zelfs pas jaren – na de feiten volgt, zoals nog te vaak het geval is, verliest in belangrijke mate haar effect. Het is zoals bij het opvoeden van een kind, zegt men wel eens: als een kind vandaag geen koekje krijgt omdat het twee dagen geleden stout is geweest, zal het geen verband meer leggen tussen de fout die het begaan heeft en de bestraffing. Als de onmiddellijke band tussen oorzaak en gevolg wordt doorgeknipt, gaat een belangrijk leereffect verloren. En daarmee ook een belangrijke kans op verbetering van de dader, en dus recidivebeperking.

Een verwante veronderstelling is dat er een sterk preventief effect uitgaat van de wetenschap dat het onmogelijk is om de straf te ontlopen.⁴⁰ Deze veronderstelling vindt intuïtief veel bijval en er bestaan veel studies die het afschrikkend effect van de onontkoombaarheid van bestraffing staven. Tegelijkertijd bestaat er echter ook evidentie dat deze relatie niet zo eenduidig is. Het uitgangspunt dat daders van strafbare feiten zich gedragen als de *homo economicus* die rationeel ‘kiest’ voor een crimineel levenspad, blijkt niet te kloppen. Heel vaak gaat het eerder om impulsieve beslissingen dan om een zorgvuldige kostenbatenafweging.

³⁶ We moeten de mosterd in Nederland gaan halen aangezien dit type studie in België nauwelijks wordt gedaan.

³⁷ Dit is onderzoek dat gevoerd wordt op basis van de resultaten van andere onderzoeken.

³⁸ B.S.J. WARTNA, D.L. ALBERDA, e.a., *Wat werkt in Nederland en wat niet? Een meta-analyse van Nederlands recidiveonderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies*, studie in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en documentatiecentrum van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, Boom Lemma uitgevers, 2013, 11-19.

³⁹ Hoe deze processen precies werken, kan op basis van de resultaten van de meta-analyse, die gebaseerd is op resultaten van andere studies, niet verder verduidelijkt worden.

⁴⁰ Dit inzicht vinden we al terug bij Cesare Beccaria – die overigens met hetzelfde citaat ook zijn opwachting maakte in de Mercuriale van de Antwerpse Procureur-generaal van 2018: “De optimale straf is de minimale straf die toch effect ressorteert. De beste preventie voor de criminaliteit is immers niet de wreedheid van de straf, maar wel het feit dat het onmogelijk is haar te ontlopen”.

Wat alleszins ook belangrijk is om mee te nemen in deze overweging, is dat strenger (zwaarder) bestraffen weinig tot geen effect heeft op het terugdringen van ongewenst gedrag. Het is dus minder effectief om een extreme sanctie te verbinden aan feiten waarvan de pakkans laag is.⁴¹ De pakkans verhogen en vervolgens de strafbare feiten onmiddellijk beantwoorden met een lichte sanctie, is de juiste manier van werken, en dat is precies wat Project M wil doen.

4. Conclusie

De overdonderende voordelen van Project M laten niemand onbetuigd. Ondertussen behoort overigens ook de tweede grote politiezone in Limburg, PZ Limburg Regio Hoofdstad, al bijna een jaar tot de M-bekeerlingen.⁴² En het is de bedoeling dat binnen afzienbare tijd het hele Limburgse arrondissement zal volgen. Naast de arrondissementele implementatie van Project M zitten er nog enkele andere nieuwigheden in de pijplijn. In de toekomst is het immers ook de bedoeling om andere criminaliteitsfenomenen dan enkel de veelvoorkomende lokale criminaliteit op te nemen in Project M. Twee domeinen die voorlopig nog onaangeroerd bleven op vlak van Project M, maar zich wel uitstekend lenen voor dit type afhandeling zijn minderjarigencriminaliteit en intra-familiaal geweld. Bij minderjarigen is het duidelijk dat tijdig (bij)sturend optreden cruciaal is. Project M kan daarin een belangrijke meerwaarde genereren. Het fenomeen intra-familiaal geweld wordt momenteel gemonitord door het Family Justice Center (FJC), dat ook via een ketengerichte aanpak zorgt voor risicotaxatie van de betrokken gezinnen. Zodra het risico piekt, zou Project M een snelle en betekenisvolle tussenkomst kunnen garanderen. Aangezien het FJC en Project M dezelfde partners hebben, is de toekomstdroom om beiden uiteindelijk te laten samenvloeien in een overkoepelend *Justice Center* waar alle partners onder één dak tot een optimale afhandeling van elk individueel dossier kunnen komen.

Het zal u niet verwonderen dat dit lovenswaardig en beloftevol project niet-aflatende inspanningen vraagt van alle betrokken instanties, zeker in tijden van besparingen. Maar vooruitgang kan je niet realiseren door stil te zitten. De eerste resultaten van Project M in politiezones Carma en LRH zijn bovendien bijzonder bemoedigend: op een half jaar tijd werden net geen 1000 dossiers succesvol afgehandeld in Project M terwijl de doorlooptijden voor de M-dossiers spectaculair daalden. Project M is dus goed op weg om in de toekomst justitie opnieuw als een betrouwbare en betekenisvolle actor op de kaart te zetten.

– E. Vandebroek, E. Carlier en M. Knuts

Substituten-procureur des Konings te Limburg

4/7/2019

⁴¹ De bestrafte persoon zal dit soort bestraffen trouwens ook eerder als onrechtvaardig beschouwen, hetgeen in strijd is met de *What Works*-theorie (J. VAN DER PLIGHT, W. KOOMEN e.a., “Bestrafen: een overzicht, een mythe en nieuwe varianten”, *Justitiële verkenningen* 2008, 79 en P.H. VAN DER LAAN, A. SLOTBOOM e.a., “Wat werkt? Bijdragen aan het terugdringen van recidive”, in: VAN KOPPEN e.a., *Reizen met mijn rechter*, Wolters Kluwer Nederland, 2010, 991-993).

⁴² PZ LRH gaf op 1 oktober 2018 de aftrap voor de nieuwe M-werkwijze.